

ח'אן-יוניס

פלוגה בפשיטה

אל"ם מ. גור

פתח דבר

במשך תקופה ארוכה למדי אחרי פעולת עזה (בפברואר 1955) שררה מתיחות גדולה לאורך הרצועה; התנהלה מלחמה על דרך-הגבול וגברה פעילות הפדאיון.

אנחנו עמדנו על זכותנו לנסוע ולסייר לאורך הדרך המשיקה ממש לקו שביתת-הנשק, ואילו המצרים ניסו למנוע זאת מאתנו על-ידי הטמנת מוקשים ויריות על כוחותינו. המוצבים המצריים לאורך הגבול נגעו ממש זה בזה ושלטו ממרחק לא רב ומשטחים יותר גבוהים על דרך הפטרולים ועל כל הגישות אליה. כל תנועה שלנו בשטח נצפתה על-ידם, כך שיכלו להתכונן בעוד מועד ולפגוע בנו במקום וברגע הנוחים להם.

למרות האבידות והנזקים דבק צה"ל בעקשנות בדרך-הגבול ובשטחים הסמוכים לה.

בר-בזמן גברה פעולת הפדאיון גם בתוך שטח המדינה, והם הגיעו עד לאזורי רחובות וראשון-לציון. מעשי הרצח והחבלה הלכו ותכפו, ולבשו מימדים רציניים יותר ויותר.

במחצית השניה של חודש אוגוסט 1955 גבר קצב מעשי השוד והרצח של הפדאיון, והוחלט להגיב עליהם בסדרת פעולות-פשיטה קטנות. הפעולה הראשונה בוצעה ביום א' 28.8.55, בערב, ואילו המשך הפעולות בלילות הבאים בוטל. בליל ה-29/30 באוגוסט בוצעו מספר פעולות רצחניות על-ידי המצרים, שבעקבותיהן הוחלט לבצע פשיטה על משטרת ח'אן-יוניס. המשימה הוטלה על הצנחנים.

רקע

לקראת הפעילות בדרום התכנס עיקר הכוח בכרמים של משק מגן.

בפעולה, בפיקודות של אריק, השתתפו חמישה כוחות עיקריים:

פלוגה ד', בפיקודי — פשיטה על זחל"מים למשטרת ח'אן-יוניס.

פלוגה ה', בפיקודו של רפול — כיבוש מוצב מחלקתי השולט על הדרך למשטרה. הפלוגה תפעל ברגל ובסיוע תותחים.

חסימה (כוח ג') — לבידוד ח'אן-יוניס מצפון.

חסימה (כוח ד') — לבידוד ח'אן-יוניס מדרום.

כוח עתודה — על זחל"מים, נושאות-נשק וגז"פים, בסיוע ארטילרי.

הפעולה

עם חושך, נעו שני כוחות החסימה לאזורי פעולתם. כוח ג' הגיע אל מקום החסימה, כששה ק"מ צפונית לח'אן-יוניס, בשעה 2120.

כוח ד' יצא בשעה 1935, אולם השטח שלו היה קשה ביותר, והדרך נמשכה יותר זמן מהמתוכנן. לאחר מעבר הרבה גדרות, בוסתנים ושטחים מאוכלסים, בהם פגשו בהרבה ערבים מקומיים, הגיעו בשעה 2215 למקומם והחלו בחסימה. כל תנועת אויב לא היתה על הכביש, ובחצות החלו החסימות לחזור לבסיסן.

פלוגה ה' הגיעה אל הגבול בשעה 2100 והמתנה במקום למעבר הזחל"מים של פלוגה ד'.

משעבר אחרון הזחל"מים, החל הכוח להתקדם אל המוצב. בהגיעו לטוח כמה מאות מטרים מהמוצב, ביקש המ"פ להנחית את הריכוך הארטילרי המתוכנן. תוך ניצול גדרות צבר לתנועה מוסתרת התקרבה הפלוגה עד כ-80 מטר מהגדרות. בשלב זה הפסיק המ"פ את אש התותחים ופקד על הסתערות.

למוצב היו שלוש גדרות, וחוליות הפורצים החלו במלאכתן תחת חיפוי אש מקרוב.

משנפרצו הפרצות, חדרו הכוחות במהירות ופנו כל אחת לעבר גזרתה.

תוך דקות טוהר היעד, ואז פנה המ"פ לטהר את הסביבה הקרובה. בתיו הקיצוניים של הכפר עבסאן נוגעים ממש במוצב, ומכיוון זה ירו מספר רובאים אל הפלוגה, ואף ניסו להתקרב לעברה. הבתים טוהרו ופוצצו, והפלוגה התארגנה במקומה כדי להמתין להתפתחויות נוספות.

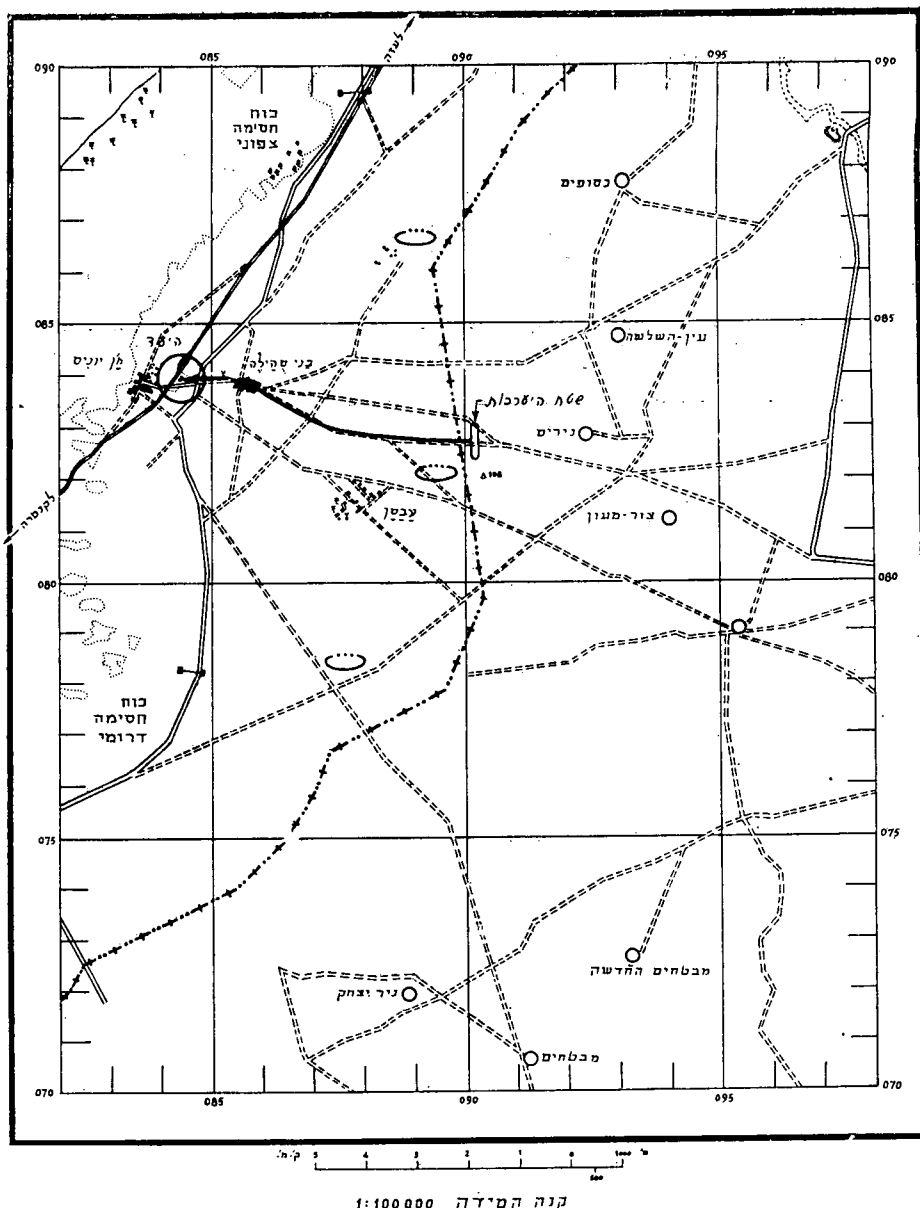
לאחר שפלוגה ד' חזרה, ניתנה אף כאן הוראת נסיגה, אשר בוצעה ללא כל התרחשויות נוספות.

הפרעה יכולה לבוא גם מתוך מרכז ח'אן-יוניס — מערבית למשטרה.

המשימה: לפוצץ את המטרה
ולפגוע בכוח המצרי במידה מכ-
סימלית.

④ להתקרב אל המשטרה מצפון ולפרוץ דרך שער המכוניות אל חצר המשטרה ומשם אל הבניין עצמו. היתרון שבתכנית זו היה כהערכה, שאיזור זה, חצר המשטרה, יהיה פחות מוגן מהחזית. התחסרון שבאפשרות זו: היה צורך לבצע למעשה שתי פריצות — האחת לחצר המשטרה, והשנייה לבנין עצמו, דבר שיאפשר לאויב להתארגן.

- להגיע מצפון או ממזרח, לפרוך מאחד האגפים עלידי פריצת חור בקיר או חדירה דרך אחת הדלתות הצדדיות. היתרון — הימנעות מפריצה בחזית. החסרון — פיצוץ קיר משטרה קשה יותר, וההתפרצות פנימה וההתמצאות בבנין עלולים להיות מסובכים יותר.
- להגיע ישר ממזרח עד לחזית המשטרה ולפרוך בחזית — דרך הדלת של חדר היומנאי — בכונה להספיק להיכנס בדלת בעודה פתוחה, ללא צורך בפיצוץ. היתרון — פשטות ומהירות. החסרון — פריצה מן החזית.
- האפשרות השלישית היא שנבחרה.
- באשר לטיהור המשטרה לפני הפיצוץ: היתרון העיקרי — לודא פגיעה באויב ולא לאפשר לו לברוח. החסרון — טיהור בבנין כה גדול ומסובך עלול לגרום לנו הרבה אבידות ולהימשך זמן רב.

איזור הפעולה

משטרת ח'איריוניס שימשה משכן למפקדת היחידה הפלש-תינאית, אשר פעלה באותה גזירה. המפקדה עצמה וחלק מהשירותים שכנו בתוך הבנין, ואילו חלק אחר של השירותים וכוח אבטחה בעוצמה של כפלוגת חי"ר שכנו באוהלים ברחבה גדולה ממערב לבנין. המשטרה היתה מסוג "טיגרט" בגודל רגיל של 50×60 מטר, בדומה למרבית המשטרות בארץ. הבנין והמאהל היו מוקפים גדר; בחזית היתה גדר מרובעת. היה חשש, שהגדר ממוקשת — פרט לכניסה.

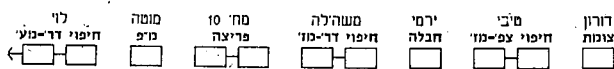
עלייד המשטרה ומזרחית לה היה עוד בנין בן שלוש קומות, אשר מהותו לא היתה ידועה, אולם לפי ההערכה היה קשור באופן כלשהו אל המשטרה.

A large group of men, likely soldiers or laborers, posing for a group photograph outdoors. They are arranged in several rows, some standing, some kneeling, and some sitting on the ground. The image is grainy and black and white.

בזחל"מים עצמם נדרשו מספר תיקונים נוספים כדי להציב את כלי-הנשק המיועדים ולאפשר לכוחותינו לפעול מתוכם. הדבר נעשה תוך אלתור באמצעים ותושיה של הרגע האחרון. רצינו לעשות „תרגול על מודל“, אולם משטרה דומה לא היתה בקרבנו, ואנו השתדלנו להמעיט בתנועה בשטח הכינוס כדי שלא למשוך תשומת-לב מיותרת. לכן ביצענו את החזרות הכלליות על במה מאולתרת ושולחן-חול ענקי כשהכוחות נעים ברגל ומתייצבים במקומותיהם. רצינו, שחיי-ליו של כל כוח ידעו את מקומם של כל שאר הכוחות. בנין המשטרה היה יעד די קטן (50×60 מטר), ולכן היה צורך להביא לריכוז אש מירבי על-ידי תיאום מדויק. תירגלנו את הכוח גם בעליה לזחל"מים, בירידה מהם ובהפעלת כלי-נשק מתוכם.

הביצוע

בשעה 2130 חצה הכוח את הגבול בסדר התנועה הבא :

הוחלט לטהר את חדר היוםמנאי ואת שני אגפיו בלבד, ומשם לפוצץ את המשטרה כולה — בהנחה שחלקה ייהרס לחלוטין וחלקה ייפגע במידה כזו, שלא תהיה ברירה, אלא להרסה. שאלה נוספת שהתעוררה: כיצד לטפל במאהל הצמוד למשטרה — האם להסתער עליו, או רק לפגוע בו באש. הסתערו היתה גורמת יותר אבידות לאויב, אולם היתה דורשת גם קרבנות מצדנו, וכן היתה מפצלת את כוחנו יתר על המידה. הוחלט להתרכז ביעד העיקרי — המשטרה — ואילו בכוח החיצוני לטפל באש בלבד.

- מחלקה 11 על שני זחל"מים, בפיקודו של ה־מ"מ לוי, תחייב בפניה הדרום־מערבית של המשטרה. תפקידה:
 - א. להשמיד באש את המאהל ולמנוע מאנשיו גישה אל המשטרה.
 - ב. להפעיל אש מקלעים ואש נ"ט נגד החלק הדרום־מערבי של המשטרה ולחפות בכך על חדירת הכוח לחדר היומנאי.
 - ג. לחסום כל כוח שיגיע מתוך ח'אן־יוניס.
- מחלקה מקובצת על שני זחל"מים, בפיקודו של ה־סמ"פ טיבי, תחייב בצד הצפון־מזרחי של המשטרה. תפקידה:
 - א. לסכות באש את חצר המשטרה ולמנוע תנועה כוחות בתוכה.

ד. למנוע תגבורת שתגיע מצפון.
 ● מחלקה 12 על שני זחל"מים, בפיקודו של ה"מ"מ משה'לה, תתייצב בפינה הדרום-מזרחית של המשטרה. תפקידה:
 א. להפעיל אש מקלעים ואש נ"ט נגד החלק הדרום-מזרחי של המשטרה ולחפות בכך על חדירת הכוח לחדר היומנאי.
 ב. לשמש עתודה לכוח הפורץ למשטרה.

● כוח חבלנים על זחל"מ אחד, בפקודו של קצין החבלה ירמי, ייכנס עם הזחל"מ עד לדלת היומנאי, ירכז את הומר הנפץ במקום אחד או שניים באיזור חדר היומנאי ויפוצץ את המשטרה.

● כוח אבטחה על זחל"מ אחד, בפקודו של המ"מ דורון, ישתלט על כותת האבטחה המצרית בצומת כביש עזה-רפיח ודרך המשטרה ויבטיח את איזור המשטרה מכיוון מזרח.

תכנית-הפעולה חייבה הכנסת שינוי מסוים במבנה הארגוני של הפלוגה. היה צורך לבנות כוח כיתתי מיוחד לדורון, אשר הוא עצמו „הושאל” לפלוגה לצורך פעולה זו והתייצב אצלנו בעת ההכנות. הוחל”מים המיועדים לפעולה לא השתייכו לנו אורגנית. קיבלנו אותם ואת נהגיהם מיחידת שריון. עקרונית, היינו רוצים מאוד שהנהגים יהיו אנשים שלנו, המנוסים בפעולות מעבר לגבול ותחת אש. בפעולה ממונעת יש לנהג חשיבות ראשונה במעלה (ואמנם אספר בהמשך, כיצד השפיע הנהג בוחל”מ שלי על השינוי בביצוע התכנית). אלא

ומתכונות בכביש עצמו. ומקום זה היה מיועד לפריצה. לוי הצליח לחמוק מאש זו ללא נפגעים, בעיקר בזכות מהירות תנועתו וההפתעה שבהופעתו.

ה"מ"פ החליט לשנות את כיוון הפריצה. היעד נשאר אמנם דלת היומנאי, אולם נקבע, שפריצת הגדר תיעשה מזרחית יותר — מקום שלא היה נתון. כמעט תחת אש.

ה"מ"פ עצר את הזחל"מ והורה לנהג לנסוע מעט אחורה. הנהג הכניס להילוך אחורי ולחץ על הדוושה בכל כוחו, ולמרות הצעקות „עצור“ (ה"מ"פ לא רצה להסתכן במעבר הגדרות עם זחל"מים, כי היה חשש למוקשים), עשה הנהג את שלו ודרס עם אחורי הזחל את כל ארבע הגדרות.

כשנעצר הזחל"מ לבסוף, ראה ה"מ"פ ש"מען יצא מתוק"; הזחל"מ עמד בין המשטרה ובית-החולים, בשטח מת לגבי עיקר הכלים המצריים שבמשטרה.

הזחל"מ לנצל מצב חדש וטוב זה לשינוי התכנית. ה"מ"פ קרא אליו את המחלקה הפורצת, ואילו משה'לה עם כוחו החלו לירות במהירות של שדים על מגדל המשטרה ועל עמדות הירי לאורך המרפסות.

החיילים הבינו את חשיבות המהירות בפעולתם והפעילו את כליהם מתוך הזחל"מים בקצב מהיר. פצצות בזוקה, רומי רימונים נ"ט וכדורי מקלעים כיסו את האויב תוך שניות ספורות. קיר המשטרה רקד ממש והעלה אש.

לוי, אשר התמקם בינתיים עם מחלקתו במקום המתוכנן, פתח אף הוא באש על המשטרה ועל משטח האהלים. חזית

התותחים המסייעים לפלוגה ה' להנחית אש על המוצב המת-לקחי. הפלוגה הסתערה עליו וכבשה אותו במהירות. על החוד נורו מספר יריות מטוח של כ-100 מטר. לא הושבה אש, והתנועה נמשכה.

הרחוב הראשי המה מתושבים, אשר, בראותם את השיירה המפתיעה, סרו לצדדים ולא הפריעו.

באמצע הכפר נתקע זחל"מ שני ונסה על צדו. התנועה נמשכה, ודורון, המאסף, פקד על אנשי-הזחל"מ להתבצר בבנין הסמוך. אולם הכוח הצליח להיחלץ בכוחות עצמו, וכעבור כמה דקות הצטרף אל דורון בצומת.

בצאתו את הכפר נתקל לוי במחסום ביקורת, ושני זקיפים רצו לקראתו בנופם ברוביהם. לוי ירה בהם תוך נסיעה ופגע בשניהם.

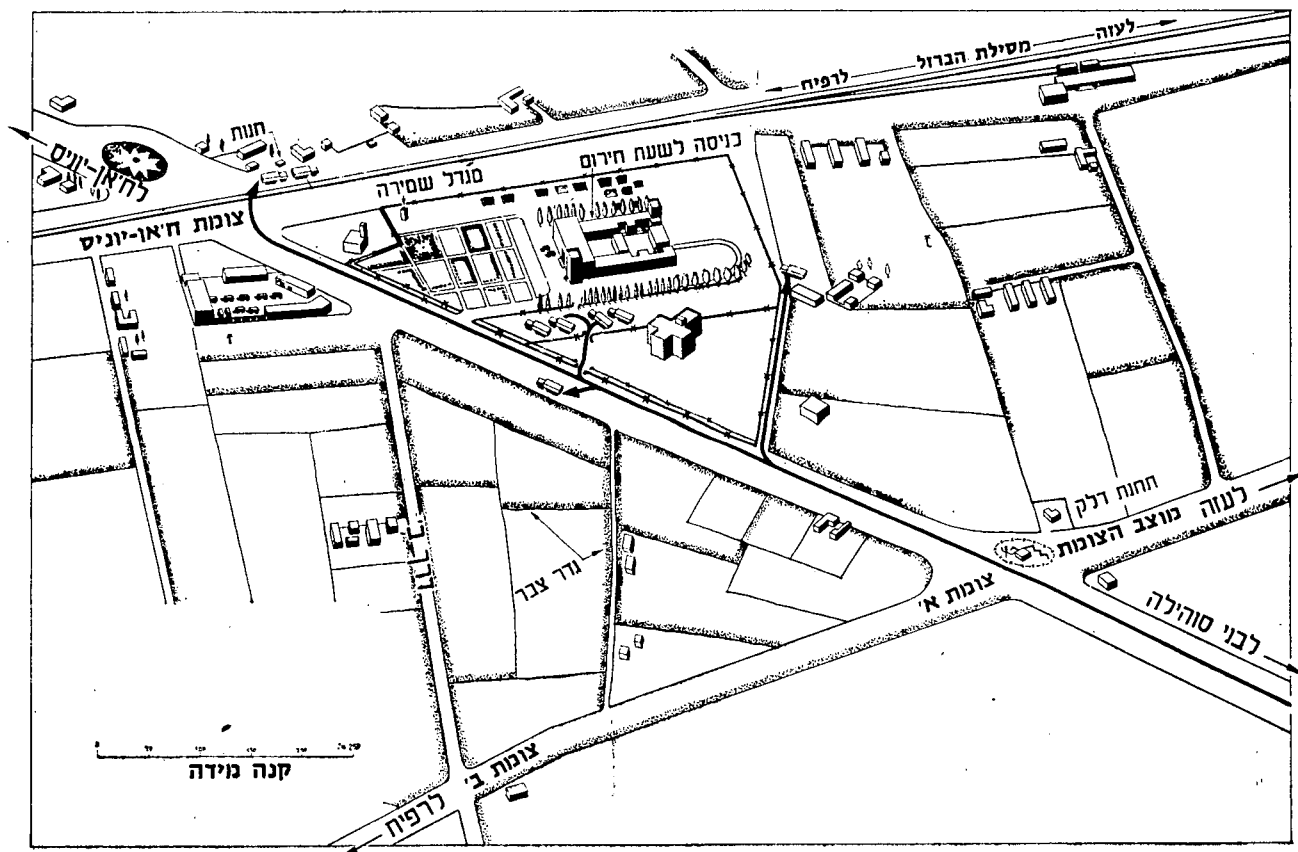
מכאן החלה תנועה מהירה יותר, ונפתח הקרב על המשטרה. ממוצב הצומת נפתחה על לוי אש מדויקת, אשר פגעה בזחל"מים, ורימוני-יד אחד התפוצץ על מכסה המנוע.

שני חיילים נפצעו קל ומק"ב הזחל"מ נפגע. לוי המשיך בתנועה מהירה תוך ירי.

אורות המשטרה כבו. חזית הבנין החלה יורקת אש אוטומטית נותבת, אשר כיסתה את הכביש.

לוי עבר במהירות עם שני הזחל"מים שלו בתוך האש אל מקומו המיועד. מפקד הפלוגה, אשר נסע כמה עשרות מטרים מאחור, הבחין שהאש מהמשטרה, אשר היתה בתחילה בלתי-מכוונת, ופגעה בעיקר בקירות הבתים שמעבר לכביש, הולכת

תכנית המבצע

אל היעד

הדלת. מחלקתו פעלה ביעילות ובסדר, והוא החליט שהוא רשאי לעזבה ולעבור לתפקידו המשני כקצין חבלה.

הוא הגיע אל הדלת, הניח את הצינור במרכז הדלת, חיבר אליו את המטען הקודם והפעיל.

ההתפוצצות היתה אדירה. הדלת על הקיר הסמוך עפה פנימה אל חדר היומנאי.

בבת אחת פרצו פנימה משה'לה וחגי, כשאנשיהם אחריהם. הראשון פנה לאגף ימין והשני לאגף שמאל.

בתוך ענן אבק ועשן, בחשכה מוחלטת ותוך התגברות על מכשולי ההריסות, בוצע הטיהור.

משה'לה נפצע ברגלו מיריות שכוונו אליו כאשר האיר בפנס, אך המשיך לפעול. אחר נפצע שוב, הפעם ברגלו האחרת, מרימוניד שנורק לעברו בחדרים הפנימיים. הוא המשיך לפעול.

באגף של חגי לא התגלתה התנגדות.

בהתאם לתכנית היה על הכוח להסתפק בטיהור זה ולא להיכנס לכל מבוכי הבנין. ואמנם — הגיעה העת להכניס את חומר הנפץ ולפוצץ.

ה"מ"פ חזר אל הזחל"מ שלו בכוחות עצמו וביקש להודיע לדויד, אשר הצטרף לפעולה כ"אורח", לקבל את הפיקוד.

דויד הגיע אל המשטרה, ולאחר שבירר את המצב, הורה לירמי, קצין החבלה, להיכנס פנימה עם הזחל"מ דרך השער הראשי עד לדלת.

בסיוע אנשיו של חגי הכניס ירמי את 500 ק"ג חומר הנפץ, והכין אותם לפיצוץ.

כל הזחל"מים פנו מסביבות המשטרה אל הצומת של דורון, ולאחר שירמי וידא, שאמנם לא נשארו אנשים בסביבה, הפעיל את המערכת.

דויד כינס עתה את כוחות החיפוי והאבטחה המרוחקים יותר והחל מכין את הנסיגה. החובשים טיפלו בפצועים והפכו נום לפינוי.

תוך ההכנות האלה בוצעו עוד מספר פעולות חבלה — תחנת

המשטרה שותקה כמעט כליל. החיילים המצריים במאהל ניסו תחילה להסתלק, אולם האש הלוחכנית של המקלעים ופצצות המרגמה בת 52 מ"מ ריתקו אותם למקומותיהם ופגעו בהם.

אותה עת הגיע גם טיבי עם חלק מכוחו (החלק השני היה בזחל"מ, שהתקלקל והצטרף אל דורון) לעמדתו ופתח באש רימונים, מקלעים ובזוקות על המשטרה. פגיעותיו היו מדויקות, וכל תנועה בחצר המשטרה פסקה. חיילים שניסו לברוח דרך השער זכו במטח רימונים, ונשתרר שקט.

טיבי שמר את תחמושתו לעת צורך, ועתה המתין להתפתחויות נוספות. דורון ביצע במהירות את המשימות שהוטלו עליו; הוא טיהר בחפזה את צומת א' על ידי אש ורימונים ופנה דרומה לאורך הכביש הראשי אל צומת ב', השתלט עליה והשאיר בה חוליה לחסימה. משם חזר אל צומת א', והפעם השלים את הטיהור באופן יסודי ואף פגע תוך כדי כך בשלוחה של חיילים מצריים מכוח המחסום. דורון, תוך כדי ביצוע תפקידו העיקרי של אבטחת איזור הפעולה, אף חיבל בתחנת הדלק.

כל הפעולות האלו בוצעו בהתאם לתכנית וללא כל הוראות נוספות תוך כדי פעולה.

פריצת המשטרה

כשהגיע הזחל"מ הראשון של חגי אל ה"מ"פ, ניתנה לו הוראה לפוצץ את הגדר במטען צינור. תוך שניות, בחיפוי הזחל"מים עצמם, הונח מטען צינור ונשמעה הקריאה "פוצץ". הכוח של משה'לה המשיך לירות מתוך הזחל"מים, וה"מ"פ עם החבלנים של חגי הסתתרו מאחרי הזחל"מ במרחק מטרים ספורים מהפיצוץ.

עם ההתפוצצות קפץ ה"מ"פ אל הפירצה. לנגד עיניו עמדה מטרה אחת בלבד: להספיק להגיע אל הדלת של היומנאי כל עוד זו פתוחה. ההפתעה כבר אבדה מזמן, והסיכוי לכך היה קטן. אולם חשיבותה של דלת פתוחה לקיצור הלחימה מחוץ לבנין, כאשר אנו בשטח פתוח והאויב בתוך המבנה, היתה עצומה.

ה"מ"פ נתקל בחוטגדר מתוח, אשר לא נקרע בהתפוצצות. הוא החליק על גבו מתחת לחוט ורץ במהירות אל הדלת. אולם זו היתה כבר סגורה.

לקריאתו "חבלן" התייצב מיד סמל החבלה ממחלקתו של חגי עם המטען המוכן בידו. הוא ניגש אל הדלת ומשך במצת. ה"מ"פ התרחק כמה צעדים למרכז הרחבה והמתין לפיצוץ.

אש האויב נחלשה בינתיים ולא היתה מסוכנת. האש של כוח החיפוי שלנו היתה מכוונת ומדויקת. ההתפוצצויות שנשמעו מדי פעם היו בעיקר פצצות רומה רימון נ"ט ובזוקה, אשר פגעו בקירות המשטרה.

על ה"מ"פ הממתין לפיצוץ נזרק רימוניד, אשר התפוצץ לידו ופצעו בשתי רגליו.

חלק מכוחו של חגי היה כבר צמוד לקיר המשטרה והמתין אף הוא לפיצוץ הדלת. והפיצוץ לא אירע.

ואז החליט משה'לה, מפקד החיפוי, לגלות יוזמה. כאשר הבחין שאחרי הצעקה "פוצץ" לא נשמעה התפוצצות, לקח בידיו מטען צינור ורץ בעצמו אל

בה הושם הדגש על פיתוח ההרגל ואי-הפחד מפני הפעלת חמרי-נפץ למיניהם בקרב.

בסדרה זו לא נפגע איש, והשכר היה מלא. בח'אן-יוניס סתרו אנשי הפלוגה את הקביעה המקובלת, שרק חלק מחיילי כל יחידה מפעילים את נשקם בקרב. ייצור האש היה עצום, והשפעתו על האויב היתה מהממת. אין ספק שבזכות אש זו לא היו לכוחותינו אבידות בנפש.

תופעה שניה הראויה לציון היא יוזמתם המבצעית של מפקדי המשנה ועצמאותם. איש איש ביצע את תפקידו מרגע הכניסה לקרב, ללא הוראות נוספות. רשת הקשר היתה פנויה. לא היה צורך להעביר פקודות. גם מתוך הסמכות על היכולת שלהם וגם מתוך ראית הקרב ושמיעתו אפשר היה להניח, שהכל פורעל לפי התכנית. ואמנם כך היה.

ולבסוף, ולא אחרון בחשיבותו: בפעולה זו קנתה הפלוגה את אמון מפקד היחידה, וביצרה לה את מקומה המובטח לקראת הפעולות הבאות.

הדלק הועלתה באש, עמודי-טלפון הופלו וכלי-רכב הושחתו. ואז נשמעה ההתפוצצות, ומחצית בניין-המשטרה קרס ונפל. המשימה בוצעה.

הנסיגה עברה בשקט. המעבר בתוך הכפר בניסוחילה בוצע ללא תקלות. את הגבול עברו הוחל"מים בשעה 2400, בדרכם חזרה.

לפלוגה היו 9 פצועים (רובם קל). לאור יב היו 72 הרוגים ו-58 פצועים. המשימה בוצעה בהצלחה.

סיכום

זו היתה הפעולה הראשונה, בה השתתפה פלוגה ד' במלואה. מכאן ואילך היו פעולות התגמול בעלות היקף גדול יותר, ונטלו בהן חלק גופים שלמים. אולם עד ח'אן-יוניס ניתן היה לשתף בפעולה רק לעתים רחוקות פלוגות שלמות, במסגרתן הקבועה.

בפעולת עזה נתגלו מספר ליקויים בהפעלת כלי-נשק ובזריקת רימונים. לכן יצאה הפלוגה לסדרת אימונים מיוחדת.

